

Confesiunile lirice ale Gabrielei Melinescu*

Am prețuit între autorii epocii comuniste, chinuți de cenzura aspră, de urmărirea cumplitei Securități mai mulți creatori talentați; Gabriela Melinescu însă s-a impus prin poezie, apoi proză, dar mai ales cu **Jurnalele**, în care sinceritatea și lirismul confesiv, cu frazele melodioase și limbajul subtil domină. Exprimă cu rară măiestrie o iubire profundă pentru cei din jur: familia, colegii de școală ori cei cunoscuți în anii maturității, la muncă în București și în noua ei țară – Suedia.

Romanul **Acasă printre străini**, tradus din limba suedeză de Elena-Maria Morogan, cu o prezentare scurtă a operei autoarei a fost scris în 2003 și a cucerit cititorii din multe țări; la noi, Editura Polirom îl fixează, în 2004, între operele valoroase. L-am descoperit târziu, în epoca zburcumată a anului 2018, l-am savurat, impresionată fiind de cultura autoarei – atrasă deopotrivă de literatura ambelor țări în care a trăit ani frumoși: România și Suedia.

Frumoasă și sensibilă, așa cum o vede și prietena sa, Ileana Mălăncioiu, pe care de asemenea noi o prețuim, G. Melinescu evocă în fragmente de mare vibrație lirică aspecte din copilărie, din anii de școală, în București, când se bucură de iubirea mamei și a tatălui, om atras de carte, mai ales de poezie, ceea ce o influențează și pe ea... spre lectură și creație.

Undeva, în apropierea casei, vede într-o zi un domn în vârstă cântând la vioară. Află, cu mare bucurie, că era poetul Bacovia, pe care tatăl său îl prețuia foarte mult; îi cumpără volumul „Plumb“, așezându-l în pod alături de volumele mai vechi, la fel de dragi. Naratoarea mărturisește că trecea zilnic pe lângă casa unde-l văzuse, dar n-a mai apărut, iar cineva îi spune că s-a stins, ultimele cuvinte fiind: „Vine întunericul!“. Emoționată, a alergat la cărțile tatălui său, a recitat multe poezii, apoi a descoperit paginile scrise de soția, Agata...; ea a știut totul, chiar acele cuvinte despre „întunericul care vine!“

Orașul natal, Bucureștiul, rămâne în amintirile ei cu imaginile pitorești și ființele dragi, cu bucurii, dar și mici neazuri. Trăiam atunci în epoca socialistă, sub puternicele influențe sovietice, cu naivitatea convingerilor că Stalin este un mare erou, pe care îl cântam mulți în versuri simple și false.

„Stalin și poporul rus
Liberate ne-a adus“.

Nu uită epoca acelei crize: pâinea, mâncarea... cozile la care așteptam uneori ore întregi, deoarece Dictatorul nostru voia să achite „datoria esternă“. Iuli, eroina romanului, era un copil vioi și drăgălaș, cu păr lung, împletit în cozi frumoase, era admirată de cei mari, ceea ce îi determină pe membrii din familie s-o trimită la pâine cu un sac mărișor ca să încapă și pentru alți vecini mai vârstnici. Evocă cu tristețe, dar și umor trist, cum uită odată sacul într-un colț și-l pierde, ceea ce o sperie și nu-ndrăznește să plece acasă; doarme pe o bancă. În zori, polițistul Kurt o întâlnește și-i spune ce spaimă a provocat în familie. Va fi iertată deoarece o văd cu bucurie că e bine, sănătoasă.

Farmacul romanului reiese din măiestria de a integra tablouri despre natură, flori, păsări, așa cum sunt în fiecare spațiu al celor două țări.

Partea întâi e intitulată, simplu, „Ziua cocorului“, 8 aprilie, iar anul când scrie e uimitor: „au sosit în Suedia zece mii de cocori“; ornitologii filmează pentru „a eterniza ziua luminoasă“.

„Cocorii au împrumutat lumină din sud, ca s-o aducă aici în nord. Acum zilele devin mai luminoase și aproape înghiț noaptea, care sunt mai cenușii...“

Autoarea mărturisește că a intrat „într-o stare de visare“. Descrie cocorii din acea țară nordică și observă deosebirea față de cei din România; sunt mai mari, mai puternici, părăsesc ținuturile călduroase și vin totuși în nordul mai rece. Ca și oamenii, păsările și animalele își găsesc casa dragă, așa cum reiese din primul motto: „Încotro ne îndreptăm?“

Către casă, mereu (Novalis)
De fapt, casa e un „motiv liric“, poeta își păstrează sensibilitatea, bucuria de-a fi mereu alături de cărțile ei, între lucrurile dragi, cu paginile scrise cu emoție alături de prieteni ca Herman, sau vecina Ema (93 ani), care o întrebă mereu despre țara ei.

În Suedia prețuiește statuia regelui Karl al XII-lea, ce se află aproape de casa ei, „un mare singular, contemplator și om al puterii, rezervat și rece față de femei“.

Admiră păsările care se așează pe statuie, evocă apoi piesa lui Strindberg în care regele e personaj central, erou cunoscut în România. Admirându-l, G. M. îi traduce cărțile în limba maternă.

Traduce, de asemenea, „Cartea de vise“ a lui Swedenborg, un mare succes în România, motiv pentru care este invitată la București pentru lansare, un episod evocat cu emoție, deoarece cunoaște oameni noi; aduce daruri tuturor.

Pleacă însă din orașul copilăriei și al școlilor cu o tristețe profundă, căci nu-și văzuse sora, nici mormântul mamei pentru că zăpada era prea mare. Admiră teii încărcăți cu fulgi, revede ca din vis anul în care cineva voia să-i taie. Se bucură că și în Suedia teii au rămas neatinși datorită tinerilor care au protestat. Alături de ei revede liliacul, savurează miresele, admiră peisajul din Stockholm, ascultă cu bucurie cântecul cucului, ca și în România.

Această imagine o ducă cu amintirile la Bunica de lângă Pitești, unde va merge cu tatăl ei și va cunoaște viața aspră a țăranilor, sărăcia. Trăiește o vacanță frumoasă... dar știe că peste puțin timp, bunica va muri pe calul ei ce știa locul unde-și vindea nucile și caisele.

Cocla, o îngroapă, și se ascunde în cavoul familiei de frica poliției. Moare pe neașteptate, o plâng, mai ales că nu trecuse mult de când tatăl murise prin sinucidere – varianta miliției.

În avionul spre România cunoaște un om foarte interesant – Zoltan Klaein, care conducea „Asociația ghiocelor“; o invită să se înscrie, dar ea se abține. Ca o curiozitate, la întoarcere spre S., îl reîntâlnește împreună cu Rakel (fostă iubită a tatălui ei), rudă cu Zoltan. Merge la ei în vizită, la un festival al ghiocelor și află câte soiuri sunt din aceste flori.

O temă subtil evocată este cea a timpului – timpul somnului, al viselor – timpul etern, timpul de scris, de tradus. La „Centrul de presă“ merge cu plăcere, deși Nathy este „dușmanca“ ei, o crede doar o scriitoare și nu ziaristă. Nathy va pleca totuși din Suedia și totul intră în normalitate, durerea mare fiind doar moartea lui Herman, prietenul care n-a reușit să se apropie mai mult de ea.

O carte unică prin bogăția întâmplărilor și a peisajelor din cele două țări, la fel de dragi sensibilei Iuli.

Mariana VELISAR-CODRESCU

* Gabriela Melinescu, **Acasă printre străini**, Editura Polirom, Iași, 2014.